

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่ง ฉันท์ภาษามคธ
สอบ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๐

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามคธ โดยฉันท์ลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันท์อะไร แจ่มช้อยได้ด้วย ฯ

กัตตุกัมมชลาตันตะ นั้น ได้แก่ ความพอใจ คือความเป็นผู้ใคร่จะทำ ศัพท์ว่าตันตะ เป็นคำกลาง เป็นได้ทั้งข้างดี ทั้งข้างเสีย เช่น ตันตะในคำว่า กามตันตะ ตันตะในกาม ดังนี้ ประสงค์กามตันตะในพจนานุกรมที่กั้นสมาธิ แลปัญญามีให้เกิดขึ้น ตันตะในคำว่า น ตมฺหิ จนฺทํ กยิราด ในคาถา มีความว่า ถ้าคนทำบาปเข้าบ้าง อย่าพึงทำบาปนั้นรำไป อย่าพึงทำตันตะในบาปนั้น เพราะว่าบาปเจริญขึ้น ย่อมให้เกิดทุกข์ ดังนี้ ประสงค์กุศลตันตะ ตันตะใน อกุศล เช่นนี้ จัดเป็นข้างเสีย ตันตะในคำว่า ตมฺหิ จนฺทํ กยิราด ในคาถามี ความว่า ถ้าคนทำบุญเข้าบ้าง พึงทำบุญนั้นรำไป พึงทำตันตะในบุญนั้น เพราะว่าบุญเจริญขึ้น ย่อมให้เกิดสุข ดังนี้ ประสงค์กุศลตันตะ ตันตะในกุศล เช่นนี้ จัดเป็นข้างดี ตันตะในคำว่า ฆมฺมณิฆฺฆานกฺขนฺติยา สติ จนฺโท ชายติ ความว่า เมื่อความทนต่อความเพ่งโดยธรรมปรากฏ ตันตะย่อมเกิด จนฺตฺวาโต อุตฺตสฺสหาติ บุคคลมีตันตะเกิดแล้ว ย่อมอุตสาหะ ดังนี้ ประสงค์กัตตุกัมมชลาตันตะ แม้ตันตะที่เป็นอิทธิบาท คือธรรมเป็นเครื่องบรรลุความสำเร็จ ก็ประสงค์ กัตตุกัมมชลาตันตะนี้เอง เช่นนี้ จัดเป็นข้างดี ด้วยประการฉะนี้

กัตตุกัมมชลาตันตะ ความพอใจคือความเป็นผู้ใคร่จะทำนั้น เป็น คุณธรรมพยุງความเพียรมิให้ถอย พระโบราณจารย์ผู้รจนาคถาปกรณ์ กล่าว เรื่องพระมหาชนกตกอยู่ในมหาสมุทร พยายามว่ายน้ำเพื่อจะเข้าถึงฝั่ง

นางมณีเมขลามาช่วยให้รอด ดังนั้น ก็เพื่อแสดงคุณก็อภัยกับขดาลันตะ และ
 วิริยะคือความเพียรอย่างกล้าหาญว่า เป็นเครื่องรอดพ้นจากอันตราย หากว่าพระ
 มหาชนจะหาฉันทะมิได้ ไหนเลยจะมีความเพียรว่าอยู่ในมหาสมุทรอันอ้างว้าง
 จนนางมณีเมขลาจะมาช่วยบุคคลผู้มีความหวัง ก็ยังจะพากเพียรอยู่ก่อน ฝ่ายบุคคล
 ผู้สิ้นหวังแล้ว แต่ไม่ทอดทิ้งเพียรเสีย ก็เพราะกตัญญูกับขดาลันตะนี้เอง
 เมื่อทำไป แม้หากจะไม่สำเร็จก็ยังจะได้อัสสาทะ คือความสบายใจว่า ได้ทำ
 สมควร ตนเองข่อมิตตนเองไม่ได้ วิญญูชนก็ข่อมสรเสรีญ การทำที่เว้นจาก
 ครหาอันเป็นสธรรมชาติของคนแลคนอื่น ข่อมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความร้อนใจใน
 ภายหลัง ฝ่ายบุคคลผู้สิ้นหวังแลทอดทิ้งเพียรเสีย ข่อมไม่พ้นจากครหาได้ ผู้อื่น
 จะติก็ทำเนา คนคิดตนเองได้นั้นแลเป็นสำคัญ ข้อนี้ข่อมให้เกิดวิปฏิสารเมื่อ
 ปลายมือ แม้สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ประทานพระบรมพุทโธวาทไว้ว่า
 สิบญจ ภิกขุ อิมิ นาวิ สิตฺตา เต ลหุเมสุตฺติ ดูก่อนภิกขุ ท่านจงวิคเรื่อด่านี
 เรือที่ท่านวิคแล้วจักพลันถึง ข้อซึ่งพระองค์ตรัสดังนี้ ก็เพื่อจะยังกตัญญูกับขดาลันตะ
 ให้เกิดแก่ภิกษุผู้รับเทศนา ควรเป็นอุทาหรณ์สำหรับพุทธศาสนิกชนนิก
 ผู้ประกอบกิจเพื่อความดีงามแก่ตนแลคนอื่น ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษาามคธ
พ.ศ. ๒๕๕๐

ปฐยวัคร

โย กคตุกมยดาณโท	สมมาสมพุทฺธเทสโ
ตคฺเถว ฉนุทสฺสโทปี	ธมฺมาธมฺมปฺวตฺติโ
น ตมฺหิ ฉนุทํ กยิราถ	อิตฺติ ฉนุโท ปวตฺติโ
อธมฺโมติ อธิปฺเปโ	โลกนาถน สคฺคฺฉนา
ตมฺหิ ฉนุทํ กยิราถ	อิตฺติ ฉนุโท ปวตฺติโ
ธมฺโม อิตฺติ อธิปฺเปโ	สมพุทฺธเรณ มหฺเตสีนา
โย อิทฺธิปาทฉนุโทปี	เอโส ธมฺเม ปวตฺติโ
คํ กคตุกมยดาณทํ	สฺนุราช กถิโ อัย ๑

วสันตคิลก

เอโส นรสุส วิริยสุสฺสปลนฺภโกว
โปราณกา ปวรอาจริยา สฺสปลณฺณา
คํ ชาตกปฺปกรณํ รงกา อโวจํ
คฺมฺภีรเก กิร มหาชนโก สมฺพุทฺธ
มชฺเช คโ วิริยวา วรโพิสฺสคฺคโ
อุสฺสทาหฺวา ตฺรคฺติ คีรฺมปฺสฺสมาโน
ตมฺหา ปโมจยิ วรา มณฺนิเมฆลา คํ
เสฏฺฐสุส เจ น อภวิสฺส อิมสุส ฉนุโท
เอโส กุโธว อตฺริสฺส สมฺพุทฺธมชฺฌํ
อาสีสโกว อติวาชมคฺเตส โปโส
นิกฺกงฺขโกปี ปฺริโสธ อนิพุทฺธิทสฺส
เตเนส คณฺหิตฺฐโร จ ปฺรกุกโมคฺคฺ ๑

อินทรวงศ์

โส เจปี นิปผคติมปคตโกคตโน

สาตจุงกาโร วิริยูปโค สียา

อสสาทปคโต ปฏีรูปการโก

อศตาคตนา นุปวเทยข สทพโส

วิญญปี เอตํ อนุวิจจ วณณเต

สทพํ หิ กมนํ ครหาวิวชชิตํ

อศตปุประสํ สหรมมฏคกํ

ปัจฉาปี เตสํ อิธ นานคปุประ ๑

ปัญยวัตร

อิตโร หิ นิราสว

วิสุตญจวิริโย โหติ

ปรสส อุปวาโท โย

อศตนาคตูปวาโท โย

สิจจ ภิกขุ อิมํ นาวํ

อิจเจวํ อิมโมวาทํ

โส กคตุมขตาดนุโท

สทพเสํ กถิโต โหติ

โส อศตโน ปรสสจ

พุทธสาสนิกานมปิ

ฐรณิกุเขปโก ชโน

ครหาช น มุจจติ

โส โหติ อปุปมาณโก

เอโส อติปุปมาณโก

สิจฺจตา เต ทหุเมสฺสติ

อทาสี ทิปทคตโม

เทสนารหิกขุณํ

คตาคเตน ตาทินา

กตฺยาณกิจจการินํ

ทิจฺจานุคฺติโก สียาติ ๑

พระธรรมคุณาภรณ์ หาสมุโม วัดสามพระยา

สันามหลวงแผนกบาลี

แต่ง

ตรวจแก้.